

ЗОРАН ПЕНЕВСКИ

АПЛИКАЦИЈА АКВИНСКИ

– Ово је, рекао бих, први пут да могу да вам видим очи. Обично носите крупне визирке са мрежним претраживачем које откривају само делове вашег лица, госпођице Новак – рекао је старији господин накрививши малу главу као да би је боље видео искоса.

– Оппростите, господине Веберинг, нешто се покварило на нет-наочарима па сада носим сочива – девојка у сивом оделу се осмехнула и окрзнула погледом човека који је седео поред директора.

– Пусти то, тата, да пређемо на посао. Има неколико апликација које звуче занимљиво. Мислим да међу њима има неких од којих можемо да очекујемо добру зараду.

Веберинг је погледао свог сина. – Чудно је то. Више од двадесет година одржавамо састанке на којима бирамо производе, а ти си увек подједнако нестрпљив. Не знам да ли бисмо изградили корпорацију Веберинг да сам био тако брзоплет. Тако као ти.

– Тата, никад нисам реаговао исхитрено. Само мислим да треба да се реагује на време. Тржиште је преплављено апликацијама, развија се и нова генерација кортагената који се стављају и на врх лобање, а не само иза ушију, тако да пријем менталне апликације више није везан за један улаз у сферу свести. Догађај игре или садржаја апликације већ постаје вишеструко сложенији него кад смо почели са *Мондријановим ПП*-ом. А свакако можемо све брже да урадимо кад нас је само троје.

Девојка је зачкиљила. Веберинг је то приметио и благо се осмехнуо.

– Четворо нас је овде – исправио га је Веберинг и погледао удесно ка холограмској пројекцији жене која је титрала бледоплавичастим сјајем, повремено се осмехивала и климала главом, а

онда се окренула ка свом мужу и рекла дубоким, заносним гласом филмске диве:

– *Волим када тио кажеш.*

– Добро, четворо.

– Мајка не би волела да говориш о њој као о одсутној особи, Максе. То што ју је прерана смрт спречила да присуствује овим састанцима не значи да и њен дух није уграђен у сваки наш пословни корак.

Веберинг се окренуо ка секретарици, која је и даље имала на лицу траг неупућености.

– Чини ми се да Елеанора не зна за Мондријана. Упути је, Максе.

Макс је дубоко удахнуо и усмерио очи на Елеанорине црвене усне.

– Случај из 2058. године. Неки лудак је постављао на производњим местима видео-камере које је повезивао на интернет. Потом је убацивао софтверске вирусе који су могли да активирају пластични експлозив на разним местима. Окидач је био везан за мрежу и представљао је визуелни кôд који би највише личио на Мондријанову *Композицију са црвеним, њавим и жућим*, односно који би садржавао пропорционалне односе као на тој слици: у горњем десном углу црвени квадрат који заузима две трећине слике, њему се дијагонално супротставља у доњем левом углу плави квадрат, а мали проценат заузима жута површина у доњем десном углу; остало заузимају беле, тј. неутралне површине са понеком црном линијом (пикселизација је била прилично грубо постављена). Било је довољно да наиђе ватрогасно возило, да се насупрот њему а ближе камери паркира плави аутомобил, да прође ка десном углу жена у жутој хаљини и да остала превозна средства буду бела или бледих боја, да људи буду у одећи неупадљивих светлих нијанси и – дошло би до експлозије на неком сасвим другом крају државе. Једна бомба експлодирала је након месец дана од постављања, друга након тринаест дана, трећа након два месеца... Укупно педесет мртвих и деведесет рањених.

Елеанора је била збуњена. – А зашто је то радио?

– Лудак је говорио да тероризам мора да буде естетизован. Кад су га ухапсили, тврдио је: „Тероризам мора да постане ЛЕП, иначе га нико више неће хтети”.

– *Волим када тио кажеш* – огласио се холограм у том тренутку.

Веберинг се осмехнуо својој провидној супрузи и додао: – Реци јој, Максе, наш удео у тој причи.

– Да, због нас је ухваћен. Ја сам радио на апликацији која би препознала да нека видео-камера преноси неком другом извору

нешто што би личило на патерн. Нешто као против-патерн. Био је то наш први велики посао за владину агенцију.

Елеанора се обрадовала овом последњем.

– Али да не дужимо. Реци нам, Ела, шта имамо данас у понуди.

Ела је погледала у Макса, оборила поглед за делић секунде и извукла провидне листиће. Дала их је обојици и они су их положили на делове рукава који су били пресвучени танким слојем дигиталне мреже. Холоекран се упалио испред њих, а свако је могао да управља апликацијом.

– Ово је нешто што има изузетан комерцијални потенцијал. Реч је о игри која се зове *Хрислам*. У њој најпре бирате веру и нацију – хришћанство, ислам, хинду, будизам итд., а потом развијате стратегију са реалним очекивањима и геополитичким утицајима. Оно што је добро јесте што се апгрејдована верзија добија бесплатно на дневном нивоу, тако да заиста имате осећај вођења политике у стварном свету.

Веберинг је муљао нешто по устима, а Макс је рекао:

– То је одлично. Сећаш се, Мартине, како смо продавали оне пуцачине са екстремистима? *Вервер – Верзија вере?*

– Да, сећам се. Добро се сећам. То је било безобзирно чак и за твоје стандарде.

– *Волим када њо кажеш.*

– Није прави тренутак за то, драга – обратио јој се Мартин, а холограм се вратио у свој круг вечитог враћања истог.

– Тај нас је програм ставио на све листе, оче. Не треба се стидети онога што си зарадио легалним путем.

– Да – изустрио је Мартин Веберинг. – Не знам, видећемо.

Махнуо је руком и слика је нестала. Показао је Ели да пређе на нешто друго.

Укључила је другу апликацију.

– Ово је нова апликација која само што није завршила све фазе тестирања и од ње се много очекује. Неки тврде да ће променити наше схватање уметности.

– О-хо – Мартин је одглумио чуђење.

– То је нова генерација групне апликације. Замислите позориште, оперу, стендап комедију или нешто што се одиграва на сцени. Сви учесници повезани су апликацијом која је у спрези са кортагентима у нашим главама. Перформер почиње извођење своје представе, а путем апликације прати оно што осећа публика, оно о чему машта у том тренутку и на шта је све то асоцира. Извођач тако добија несвесне слике, комадиће приче који се јављају на хоризонту очекивања гледалаца, али и степен њиховог задовољства и негативне критике. Те информације служе му да усмерава

даљу радњу, да импровизује, да појачава жељу већине, да их изненади, шокира, било шта.

– Дobar уметник то већ има у себи, зар не?

– Да, али ово може да буде јединствен доживљај јер је групни. Ви овде, како стоји у проспекту, „можете да диригујете елементима свести и створите јединствену естетску симфонију без конкретног уметничког објекта”.

Веберинг се замислио. Сваког тренутка очекивао је да чује Макса који напомиње да естетика не доноси зараду и како је то за мале, алтернативне издаваче.

– То је лепота без тероризма – рекао је Мартин и погледао свог сина. – Немој само да ми кажеш како сам ову апликацију подметнуо ја, а не неки независни студио, за разлику од тебе који си онај *Хрислам* дорађивао две године.

Макс је поцрвенео. Ела се узнемирила. Мартин је затворио очи и рекао себи по стоти пут да се неће мешати у приватне ствари. Ако Макс воли Елу, нека му буде. Мада му је сметало то што га једна клинка лаже. Видео је нет-наочаре у Максовој канцеларији пре пола сата.

– Идемо даље.

– *Волим када тио кажеш.*

Веберинг се окренуо ка титравој светлости, пружио руку да поглади њену надланицу, али тамо није било ничег.

– За данас сам издвојила још једну апликацију. Она је мало необична, психолошка, али људи много траже баш такве ствари.

Обојица су климнули потврдно.

– Апликација је заправо симулација самоубиства. Повезује се са кортагентом и даје приказ свести док траје самоубиство, које претходно одаберете из менија: пресечене вене, скок са врха зграде, лежање на пружи, предозирање лековима и дрогама и слично. На крају следи краткотрајни губитак свести. Потпуно помрачење. Медицинари тврде да је добра за депресивне особе, за радознале који би можда стварно и покушали да се убију, а пре свега за превенцију.

Макс је подигао обрву. – Не знам шта бих рекао. Ја никад не бих желео да се играм с тим. Шта ако ми се допадне?

Веберинг је подигао руку, почешао се по челу и након неколико тренутака рекао: – Дај ми то.

Узео је провидни листић и ставио га на свој рукав. Притиснуо је кортагент иза левог увета.

– Чекај, тата. Да ли је испробаван? Постоје ли посебни услови за његово коришћење?

– Мислим да је прошла све тестове – брзо је изговорила Ела.

Мартин је застао и полако бирао мени. Загледао се у њега. Макс је био узнемирен и већ се придигао.

Шта је жеља?

Веберинг се то питао годинама. Није знао ни зашто му је то питање било важно. Било је тешко, апстрактно, неухвативо. Бесмислено. Можда баш зато.

Одабрао је *скок са врха зграде*. Ова канцеларија била је на осмом спрату.

Погледао је испред себе. Оно што је добро у вези са апликацијама јесте то што она већ делује док ви очекујете да она тек почне.

А како почиње све у вези с овим? Да ли најпре треба да будем у непојмљиво мрачном стању у којем желим да окончај свој живот? Да ли сам толико очајан да ми то представља једини излаз? Човек је већ мртав ако нема избора.

Осетио је да се усправио. Или све ово функционише тако што програм води вашу свест својим током без обзира на то да ли ви пристајете да му се предате или не? *Ducunt volentem fata, nolentem trahunt*. Судбина води оног који је *прихватио*, а вуче оног који *јој се ошире*. Омиљена Мартинова изрека.

Тупи бол у потиљку. Нејасан. Као пробуђен. Као да је одувек био ту, а сада је ољуштен и може да се обзнани.

Чему више све ово? Већ га сматрају лудим јер прича са покојницом коју је оденуо у празнину, ускоро ће и почети да заборавља ствари. А то не би могао да поднесе. Не би поднео сопствену слабост.

А онда је у глави почело да се јавља и одзвања нешто старо. Нешто из прошлости коју није могао да избрише...

Нешто потиснуто, али тешко, као ужегла црна маст.

Кад је Макс ушао у пубертет, почео је много да чита и свашта да запиткује. Волео је ствари које су биле недвосмислене, прецизно постављене и логички строге. Био је одушевљен Спинозином *Етиком*, али је некако стигао и до схоластике. Обожавао је Тому Аквинског (ако то „обожавао” није богохулно рећи). Нашао је код њега појам стварања из ничега, или ни из чега, и то му није било јасно. Данима је опседао оца да му то објасни и данима су расправљали о томе шта је *creatio ex nihilo*. Требало је да схвати да по Светом Томи Бог није везан за оно што ствара јер он не зависи ни од чега. Он је једноставан, добар и бескрајан и све зависи од њега. Он ствара јер је стварање за њега само продужетак доброте, јер је то начин на који постоји, а нама и нашем разуму ограничене спознаје то изгледа као да је нешто створено од нечега што не постоји. Бог ствара у својој вечности, а ми не можемо да схватимо шта је то што није коначност. Макс се увек противио тим аргументима.

Није му било јасно. Није желео да му буде јасно. Онда му је отац рекао да би за Бога стварање света у времену, трајање у њему на начин сличан оном на који ми трајемо и откривамо га било равно самоубиству. То је потресло Макса. Да је Бог постојао пре света и да је нешто постојало пре света, и да је Бог од нечега створио свет и био у њему, онда би крај света уједно био и крај самог Бога. Али то није тачно. Бог је оно и пре и после света, али и изван простора, материје и времена. Да је овде, односно да је одабрао да буде само овде и само овако, то би значило да је решио да сконча с овим овде, ма како то изгледало и на шта год то личило. Апсолутно постојање Бога у овом свету значило би самоубиство за њега. Додуше, неки су то и рекли приписујући постојање Исуса међу људима, али то није било равно овој идеји. Макс је то разумео.

Веберингу је прошло кроз главу да је ово пут ка нечем другом. Оном без овог света, без симулације његове драге, без симулације љубави његовог сина према њему док се забавља са Елеанором и размишља о томе да преузме већ једном компанију, без клинаца који мењају виртуелну реалност игара и менталних протеза којима појачавају своје закржљале моћи осећања, без људи који немају естетску савест, без људи који су силу побркали са жељом да нешто створе, без очекивања онога што не може више да постигне.

Разбио је стакло. Бол је био снажан, оштар, истински. Лет је био хладан и мучан. Чак је чуо и неке гласове иза себе. Горе. Апликација је била савршена, био је убеђен у то. Снажан ударац и крај.

Ништа.

Ништа.

– Господе, ово је страшно – Ела је грчила лице од бола. – Рекао си ми да ће је сигурно пробати, али... али ово...

Макс је зурio у поломљено стакло.

– Не знам шта се десило. Он... Он није ни укључио апликацију.